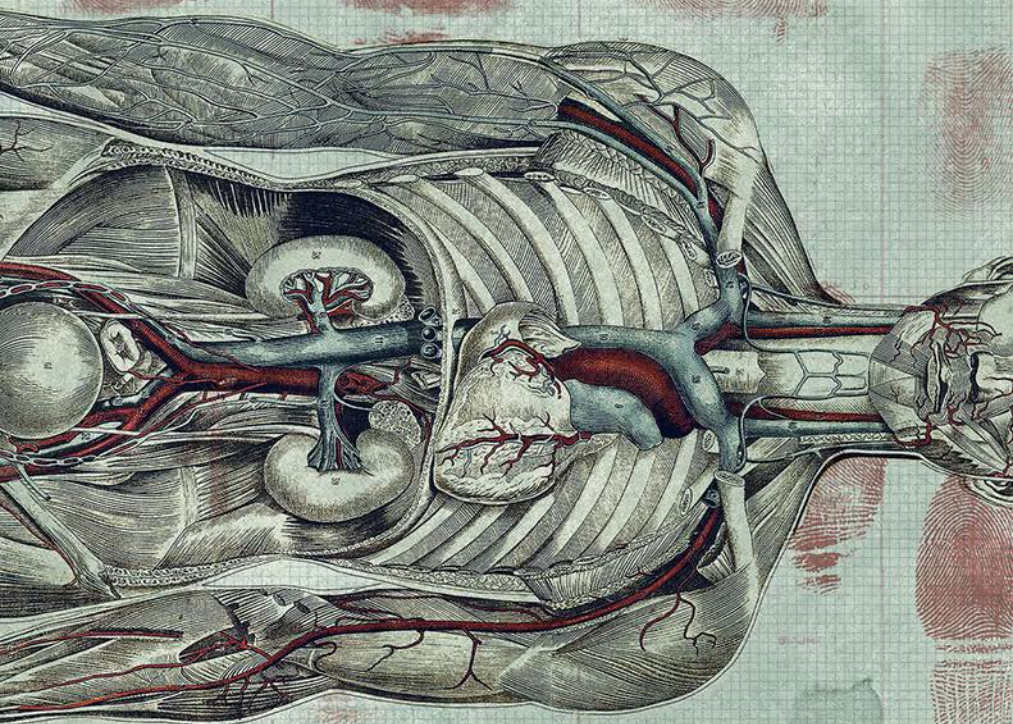

Tělo jako svědek

Historky z praxe soudního lékaře

Philippe Boxho

přeložila
Veronika Machová

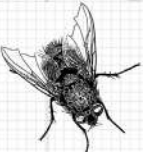
Tělo jako svědek

Philippe Boxho

Tělo jako svědek

Historky z praxe soudního lékaře

přeložila
Veronika Machová

VENDETA

For LES MORTS ONT LA PAROLE:

© Kennes, 2022

International Rights Management: Susanna Lea Associates

Všechna práva vyhrazena.

*Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © Veronika Machová, 2026

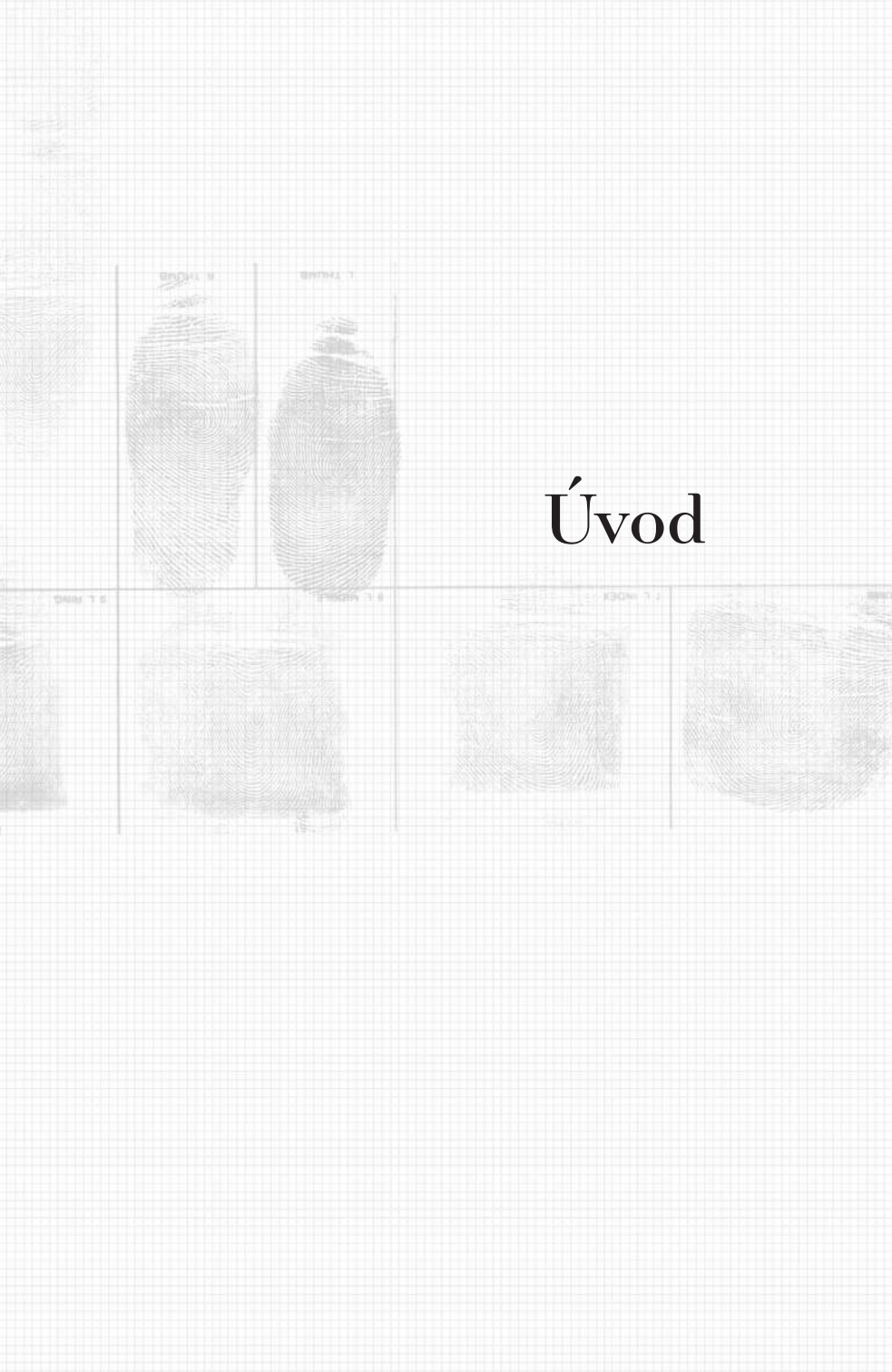
Cover © Adéla Korbělářová, 2026

© DOBROVSKÝ s.r.o., 2026

ISBN 978-80-277-8574-2

Obsah

<i>Pár slov úvodem</i>	7
<i>Jak se člověk stane soudním lékařem?</i>	13
<i>Místo činu</i>	19
<i>Živý mrtvý</i>	29
<i>Vražda bez viny</i>	39
<i>Haló, tati?</i>	49
<i>Samovznícení a další typy rozkladu</i>	63
<i>Mouchy a kostra</i>	71
<i>Hromada kostlivců</i>	77
<i>Úžasná mumie</i>	87
<i>Vražda na farmě</i>	97
<i>Muž, který chtěl zemřít</i>	103
<i>Oběšenec, který se neoběsil</i>	115
<i>Těplo domácího krbu</i>	127
<i>Kulky a odhodlání zemřít</i>	139
<i>Zrádná vidlička</i>	151
<i>Základní instinkt</i>	159
<i>Příliš pevný stisk</i>	173
<i>Mlčeti zlato</i>	183
<i>Dámský komplot</i>	191
<i>Zpocená mrtvola a další utopenci</i>	207
<i>Soudničky aneb historky od porotního soudu</i>	215
<i>Doslov</i>	225
<i>„Jak takovou práci vůbec můžete dělat, doktore?“</i>	227

Úvod

Kniha, již právě držíte v rukou, se zrodila z mé touhy vyprávět o tom, jak vypadá takový běžný den soudního lékaře – jímž jsem již přes třicet let. Tato profese, ač důležitá, je pro širokou veřejnost v podstatě velkou neznámou. Pokud tedy pomineme všechny možné zkazky, které o ní šíří nejružnější televizní seriály a detektivní romány a které jen málokdy odpovídají realitě. Mým hlavním záměrem bylo uvést některé věci na pravou míru a poodhrnout onen závoj, jenž halí toto povolání dosud obestřené tolika mýty a pověrami. Proto vás s sebou vezmu na vybraná místa zločinů či nehod.

Rozhodl jsem se nicméně, že vám nebudu vyprávět o veřejně známých případech z mé praxe v belgických provinciích Luty a Lucemburk, v nichž působím. Nebudu se tedy rozepisovat o tragédii, k níž došlo ve městě Stavelot v roce 1998, kdy vysokou rychlostí projížděl kamion prudce se svažující ulicí, havaroval a následně explodoval v historické čtvrti města; nebudu hovořit ani o případu Stacy a Nathalie, dvou dívenek, které byly v roce 2006 uneseny a zavražděny ve čtvrti Saint-Léonard v Lutychu; ani o tragédii v lutyšské ulici Rue Léopold, při níž v roce 2010 přišlo

kvůli explozi, požáru a následnému zhroucení dvou budov o život čtrnáct lidí; ani o útoku na náměstí Place Saint-Lambert, kde v roce 2011 jistý Nordine Amrani začal střílet do davu a zabil či zranil mnoho kolemjdoucích, včetně dětí; ani o útoku na třídě Boulevard D'Avroy, který se odehrál v roce 2018 a při němž Benjamin Herman, než se pořádkovým silám podařilo jej zneškodnit, zavraždil dvě policistky a jednoho mladíka. Nebudu o nich hovořit proto, že všechny tyto případy dosud zůstávají příliš živé v naší paměti, a zejména pak v paměti rodin jejich obětí.

Rozhodl jsem se vám naopak raději představit případy mnohem všednější, jež představují denní chléb soudního lékaře, neboť právě tyto příběhy nejlépe ilustrují naši profesi, a to jak z hlediska typu případů, tak i z pohledu zjištění, k nimž ve službách spravedlnosti a vědy docházíme. Budu se tedy snažit vám podrobně vylíčit, s veškerým respektem a profesionalitou, kterou si tento úkol žádá, ty nejvynalézavější sebevraždy, vraždy zakamufované jako nehody, bouřlivé debaty před porotním soudem* nebo také některé méně obvyklé nehody.

Rovněž jsem se rozhodl, že tyto historky pojmu poněkud odlehčenějším způsobem: zemřelého jeho smrt už nikterak netrápí a totéž platí i pro toho, jehož pracovní náplní se stala. Každé tělo, jež prohlížím, je pro mě pracovním úkolem, osobou se pro mě stává až ve chvíli, kdy o zemřelém hovořím s pozůstalými. To je také důvod, proč se nerad

* Pozn. překl.: Takzvaný porotní soud nepředstavuje v kontextu belgického soudního systému stálý soudní orgán. Tribunál se ustanovuje *ad hoc* pouze pro případy závažných trestných činů a sestává vždy z trojice soudců a dvanáctičlenné poroty složené z řadových občanů.

setkávám s rodinami zemřelých před samotným ohledáním těla; jsem ochotný se s nimi setkat poté, pokud si to přejí a pokud s tím justiční orgány souhlasí.

Povolání soudního lékaře není vůbec smutné, jak sami zjistíte po přečtení všech těchto příběhů, které se skutečně staly. Úcta, jíž jsme povinováni k zemřelým, není o nic menší než ta, jíž jsme povinováni k živým. A já jsem byl vždy přesvědčený o tom, že ta těla ohledávám a pitvám, abych zjistil příčinu úmrtí, právě ve jménu této úcty. Snad vás tedy nezaskočí, že tyto příběhy vyprávím na lehčí notu. V žádném případě se nejedná o nedostatek úcty. Zlehčuji pouze smrt jako takovou, s ohledem na okolnosti, nikdy však zemřelého.

Na závěr je ještě třeba říct, že všechny tyto příběhy jsou pravdivé v tom, že soudně lékařské závěry, na nichž jsou založeny, jsou skutečné. Samozřejmě jsem je ale trochu převyprávěl do čtivější podoby, než by nesly pouhé odborné zprávy. Vymyslel jsem si křestní jména i okolnosti těchto příběhů, tedy alespoň tam, kde mi nebyly známy. Všechno ostatní, co se v této knize dočtete, je však reálné, nic dalšího smyšlené není. Ostatně žádných fabulací ani nebylo třeba, neboť realita sama o sobě stačí a lidská vynalézavost ve vraždách, sebevraždách či zbavování se těl, jak sami uvidíte, nezná hranic.

Jak se člověk stane soudním lékařem?

Je mi jasné, jaká otázka vám na mysl přijde jako první. Je to zároveň ta, kterou během třiceti let v tomto oboru dostávám nejčastěji: „Jak se člověk stane soudním lékařem?“ Mohu vás ujistit, že mě to nenapadlo jen tak samo od sebe, když jsem se jednoho rána probudil. Jako u kohokoliv jiného – koneckonců, soudní lékař je povolání jako (téměř) každé jiné – byla tato volba výsledkem jednak zralé úvahy, jednak setkání s různými lidmi a pak také nějakého toho náhlého vnuknutí.

V osmnácti letech, kdy má člověk pocit, že je možné cokoli, jsem se chtěl stát knězem. Vyrostl jsem v katolické rodině, sám jsem se ke katolické víře hlásil, ministroval jsem každou sobotu a neděli, a dokonce jsem při mších i předčítal a uděloval svaté přijímání společně s farářem z naší farnosti – přísně vyhlížejícím mužem, který měl ovšem laskavé srdce. Studoval jsem na jezuitském gymnáziu a váhal, jakou cestou se v životě vydat dál. Kněžské povolání mě velmi lákalo. Nesmírně mě bavilo studium evangelia, setkávání s lidmi i pomáhání potřebným a cítil jsem se připravený.

Již řadu let jsem společně s přáteli, mezi něž patří i jeden jezuitský kněz, který je mým blízkým přítelem již od mých patnácti let, jezdívali pravidelně do Lurd. Během letních prázdnin jsme vždy po několik týdnů pracovali jako dobrovolníci pro bratrstvo Hospitalité Notre-Dame de Lourdes.* V létě roku 1983 jsem sloužil u bazénů, do nichž se mohou poutníci ponořit, když tam zrovna přišel biskup z naší diecéze. Poté, co se zde omyl, jsem se s ním dal do řeči ohledně svého poslání – byla to jedinečná příležitost. Usadili jsme se na lavičky na břehu řeky Gave, která Lurdami protéká, a hovořili téměř hodinu. Na závěr našeho rozhovoru mi poradil, abych nejprve absolvoval bakalářské studium, a teprve potom se za ním vrátil, pokud budu na své žádosti o přijetí do semináře i nadále trvat. Byl jsem za toto setkání velmi vděčný a hodlal se jeho rad držet.

Univerzita se ukrývala ve velké, potemnělé, působivé budově v samotném centru mého města, tedy Lutychu. Měl jsem v úmyslu zapsat se do prvního ročníku, ale váhal jsem mezi medicínou a právem. Dva zcela odlišné obory, ve středu jejichž zájmu ovšem stojí člověk a umožňují řešit problémy, kterým čelí. Vystoupal jsem po monumentálním schodišti až do patra, kde sídlil rektorát a kde probíhal zápis. Tehdy bylo nutné přijít k zápisu osobně, počítače ještě nebyly takové jako dnes, internet neexistoval a telefony byly jen pevné. Když o tom tak vyprávím, připadám si jako dinosaur. Stál jsem v chodbě a nemohl se rozhodnout. Právo nebo lékařství? Tolikrát jsem si hodil mincí,

* Pozn. překl.: Hospitalité Notre-Dame de Lourdes je náboženské společenství dobrovolníků, kteří se starají o poutníky přicházející do Lurd, zejména o ty, kteří jsou nemocní či nemohoucí.

ale pořád to vycházelo padesát na padesát, což mi ani trochu nepomohlo. Asi po hodině, když už se blížil konec úředních hodin a já si uvědomil, že ani další den bych nebyl o moc moudřejší, jsem se rozhodl: zapíšu se na stejný obor jako student, který se přijde zapsat jako další. Přišla studentka, která se šla zapsat na medicínu, a student, který šel na práva. Ke dveřím dorazili oba ve stejný okamžik. Student, jenž mířil na práva, se však zachoval jako gentleman a nechal studentku projít jako první, a tak jsem se zapsal na medicínu.

Předměty byly fascinující a stejně tak profesori. Objevoval jsem svět přírodních věd, já, který vždy studoval humanitní obory a k těm exaktním nikdy neinklinoval. Na konci prvního ročníku jsem se opět setkal s lutyšským biskupem, monsignorem van Zuylenem, a svěřil se mu, že jsem své rozhodnutí stát se knězem přehodnotil. Vůbec ho to nepřekvapilo, neboť jsem podle něj neměl opravdovou víru, nýbrž touhu po poznání, která se s ní příliš neslučuje. Měl pravdu, ale já jsem potřeboval několik let, abych k tomu také došel. Stal se ze mě ateista, na církve jsem však rozhodně nezanevřel a mám řadu přátel mezi kněžími, dokonce i z Opus Dei nebo mezi těmi, kteří církev opustili. Ostatně víra mi poněkud schází: je tak hezké chovat v sobě onu naději!

Pokračoval jsem ve studiu medicíny a stal se ze mě studentský asistent na hodinách topografické anatomie, tedy při pitvách. Tuto pozici jsem zastával čtyři roky a získal díky ní velmi podrobné znalosti lidské anatomie, což se mi později, jak jsem tehdy ještě netušil, mělo velmi hodit. Během tohoto období jsem se společně s jedním spolužákem podílel také na výzkumu v oblasti transplantace

širokého svalu zádového společně s kůží vedeného profesorem Fissettem. Tento spolužák, z něhož se stal vynikající neurochirurg, vyvinul metodu, která umožňovala zobrazení krevních cév a jejich větvení, jenže k tomu bylo zapotřebí rentgenu. Nejbližší měli k dispozici na soudním lékařství, a tak jsem poprvé navštívil Ústav soudního lékařství. Zaujal mě jejich přístup k pitvám, a tak jsem požádal profesora Andrého, zda bych se některé mohl účastnit. To však bylo možné pouze v rámci stáže přímo na tomto pracovišti – naštěstí tato stáž patřila mezi ty, které nám škola umožňovala. Rozhodl jsem se ji tedy absolvovat. Na jejím konci mi profesor André a jeho nástupce, profesor Brahy, nabídli post asistenta, já však odmítl. Chtěl jsem se stát praktickým lékařem.

Po dokončení studií mě čekala vojenská služba. Jelikož jsem neměl žádný důvod, proč bych se jí účastnit nemohl, s radostí jsem do ní vstoupil. Říkal jsem si, že by to mohl být zajímavý zážitek. Neměl jsem ani žádný zákonný důvod, který by mi dával právo zůstat po dobu služby na území Belgie. Bylo tudíž jisté, že budu na rok poslán k belgickým jednotkám působícím v Německu. Po měsíčním základním výcviku v Gentu jsem tedy byl převelen do Německa, do města Werl, ke třetímu dělostřeleckému praporu. U něj jsem působil rok, účastnil se všech přesunů a cvičení, dostal se tak dvakrát na Krétu a nesčetněkrát se proletěl vrtulníkem Alouette 2. Nejzajímavější ovšem bylo to, že jsem mohl jakožto lékař pečovat nejen o vojáky, ale také o jejich rodiny. Najednou se mými potenciálními pacienty stalo na 1500 osob, zatímco v civilním životě by mi získat tolik pacientů a také tolik zkušeností, které se s tím pojí, trvalo celá léta. V armádě jsem byl nesmírně spokojený,

bylo to krásné období mého života. Musím přiznat, že jsem ji opouštěl jen nerad.

Čekal mě návrat do civilu, náhlý a drsný, ze dne na den. Otevřel jsem si ordinaci praktického lékaře a po čtrnácti dnech přišel telefonát, který mi změnil život. Profesor Brahy mě pozval na večeři, abychom si promluvili o mé budoucnosti. Setkali jsme se o několik dní později, 8. října 1991, v restauraci poblíž Ústavu soudního lékařství jménem Entrecôte, tedy „roštěná“, což mi přišlo jako skvělá volba, alespoň podle názvu. Georges na mě čekal, ponořený do četby menu, které už stejně znal nazpaměť. Nechtěl jsem praktické lékařství opustit, a tak jsme se dohodli, že do služeb soudního lékařství vstoupím pouze na částečný úvazek. Počínaje 9. říjnem jsem se stal externím asistentem.

V průběhu dvou let jsem působil jako praktický lékař a zároveň se zaučoval v oblasti soudního lékařství tím, že jsem studoval problematiku posouzení poranění těl. Začalo být nesmírně složité provozovat tato dvě povolání zároveň. Práce praktika vyžaduje být neustále k dispozici a pro soudní lékařství platí totéž. Navíc abych se mohl dál vzdělávat v soudním lékařství, musel jsem vystudovat magisterský obor kriminologie – tehdy to bylo nezbytné, neboť soudní lékařství jakožto samostatný studijní obor ještě neexistoval. Musel jsem tedy učinit nelehkou, avšak nezbytnou volbu a zvolil si soudní lékařství, které se pro mě stalo opravdovou vášní, jež mě naplňuje dodnes. Třebaže soudní lékařství tedy nebylo mou první volbou, nakonec jsem se v něm našel, a rozhodně svého výběru nelituji.

Místo činu

Není snad nikdo, kdo by je neznal: obrazovky našich televizorů i naše životy opanovaly již od počátku nového tisíciletí. Naše děti na těchto seriálech vyrostly a je pravda, že mnohé z nich pro obory kriminalistiky a soudního lékařství nadchly. Než se ovšem hlouběji ponoříme do tématu této knihy, považuji za nezbytné, abych vysvětlil, jak se některé věci dělají ve skutečnosti, a zároveň učinil přítrž některým tolik rozšířeným falešným představám.

Každý zná zkratku CSI, tedy *Crime Scene Investigation*, označující poměrně novou disciplínu, která se rozšířila po celém světě ve chvíli, kdy mezi důkazními materiály v kriminalistice začala hrát prim DNA. V souvislosti s tím také v jednotlivých státech vznikly zákony, které jednak ukládají, jak s DNA nakládat, jednak se týkají také místa činu.

Moderní kriminalistika se řídí třemi principy, jež mají dva základní cíle: identifikovat pachatele protiprávního činu a určit, jak byl tento čin spáchán. První princip kriminalistiky vychází z práce jistého Locarda. Edmond Locard (1877–1966), francouzský lékař a právník, založil v roce 1910 v Lyonu první forenzní policejní laboratoř na světě. Právě

na jeho počest sídlí Interpol ve stejném městě. Jeho úvahy mohu ve zkratce shrnout takto: „Jakýkoliv kontakt zanechá nějakou stopu.“ Tento geniální soudní lékař se domníval, podotýkám v době, kdy DNA ještě nebyla objevena a moderní vyšetřovací techniky neexistovaly, že každý kontakt člověka s předmětem či pohyb osoby v prostředí zanechá nějakou stopu.

Pouhé vlákno z pachatelova oblečení, jež se zachytí na těle oběti, či jediný vlas mohou vyšetřování významně posunout vpřed. Nenacházíme se však v žádném z těch amerických seriálů, ve kterých se vždy vše vyřeší pomocí jednoduchých stop. Tímto způsobem se ve skutečnosti vyřeší jen málo případů, za celých třicet let jsem zažil pouze tři takové. Většinou jsou výsledky práce laboratoře užitečné k tomu, že případ nějakým způsobem posunou, jsou jeho součástí, ale pachatele nakonec usvědčí až samotné policejní vyšetřování.

Analýza stop z místa činu vedla ke specializaci pracovníků laboratoře kriminální policie. Jsou součástí její technické složky, jedná se o takzvané „kriminalistické techniky“, jinak souhrnně označované také jako „laborka“. Tito technici jsou vzděláváni specificky pro to, aby rozpoznali, zajistili a uchovali důkazy nalezené na místě činu – důkazy, které nazýváme „stopy“.

Proto, aby byli schopni zajistit maximum stop a relevantních důkazů, bylo nezbytné zabezpečit ochranu místa, kde k činu došlo. Za tímto účelem byl definován pojem „místo činu“, v angličtině *crime scene*. Tento anglický pojem však může být poněkud zavádějící. Slyšíme-li slovo *crime*, okamžitě se nám asociuje se zločinem a hned si představíme nějakou vraždu. Pravda je však taková, že v angličtině má

tento pojem spíše význam „delikt“, nemusí se tedy vždy jednat o závažný trestný čin. Jinými slovy princip místa činu lze uplatnit na jakýkoliv prostor, v němž došlo k nějakému protiprávnímu činu. Nejedná se tedy pouze o místa, kde došlo k vraždě, ale také o místa, na nichž se odehrála krádež, nebo dokonce i o dějiště nehody.

Každé místo činu je sice specifické, ale přesto nějakým způsobem odpovídá společnému schématu. Prostor, v němž byl protiprávní čin spáchán nebo, v našem případě, kde se nachází tělo, je možné označit jako „uzavřenou oblast místa činu“. Lze jej nazvat i jinak, ale toto označení je užíváno nejběžněji. Jedná se buď o místnost, v níž se nachází tělo, nebo oblast několika metrů čtverečních, pokud jde o exteriér. Do této oblasti přicházejí technici, navlečení do dobře známých ochranných overalů, které zajistí, že na místě činu nic nezanechají a ani nic omylem nezachytí a neodnesou. Ochranný overal neprodukuje ani nepohlcuje žádné cizí částice a zakrývá celé tělo včetně vlasů, kterých z nás denně odpadne zhruba sto a každý jeden z nich je nosičem naší cenné DNA, jež nás identifikuje. Co dál může kontaminovat místo činu? Technici rovněž nosí rukavice, aby nezanechávali otisky prstů, ochrannou masku, aby se na místo nedostaly jejich sliny, které jsou rovněž nositelem naší DNA, a také návleky na boty, aby na místo činu na svých podrážkách nic nezavlekli a zároveň, aby z něj na podrážce nic neodnesli. Musí se zkrátka maximálně snažit, aby místo činu žádným způsobem nenarušili. Do této oblasti nesmí vstoupit nikdo, komu „laborka“ nedá svolení.

Okolo této oblasti se nachází takzvaná „izolační zóna“, v níž vyčkávají všichni ostatní aktéři vyšetřování, tedy policisté, zástupci justičních orgánů a znalci, než vstoupí přímo

na místo činu. Jedná se o zabezpečenou oblast, kde státní zástupce dostává první informace a rozhoduje o prvních krocích vyšetřování. Tady to vše začíná. Okolo této druhé zóny se nachází ještě třetí a poslední nazývaná „ochranná zóna“, kde bychom našli již různé skupiny lidí: blízké zemřelé osoby, než se jich ujme služba pomoci obětem či vyšetřovatelé, dále sousedy, novináře nebo zvědavce.

Třebaže herci v seriálech vypadají všichni jako modelové a jezdí luxusními auty, realita je trochu jiná. Vzpomínám si na případ jednoho vykradeného bytu. Policie při zásahu konstatovala, že je zde mnoho škod a stop. Majitelka se ničeho nedotýkala, takže místo činu nikterak nenarušila, a mohla být povolána laborka, aby našla případné stopy zanechané pachateli. V onen den měl službu můj přítel Jean-Robert. Se svými 186 centimetry a 105 kilogramy je to pořádný kus chlapa, který má plnovous a téměř permanentní úsměv na rtech. Policie před odjezdem majitelku instruovala: „Ničeho se nedotýkejte, laborka je na cestě.“ „Laborka, jako v *Kriminálce Las Vegas*,“ pomyslí si potěšeně majitelka, která se raduje, že konečně uvidí své hrdiny naživo... A tu se řítí Jean-Robert za volantem služebního vozu... Renaultu Kangoo. Chce zaparkovat. K němu se ovšem přizene ona dáma se slovy: „Ne, to ne, tady nemůžete parkovat, přijede sem laborka.“ Jean-Robert odpoví: „Ale, paní, to já jsem z laborky!“ Zjevně zklamaná žena jen utrousí: „Aha, takhle jsem si vás nepředstavovala.“ S tím se Jean-Robert už musel nějak vyrovnat.

Autorem druhého principu kriminalistiky je Adolphe Quételet (1796–1874), belgický matematik a statistik, jehož úvahy bych shrnul takto: „Každá věc je unikátní.“ K tomuto názoru dospěl v době, kdy neměl k dispozici žádné moderní

prostředky pro to, aby si ověřil, jak hlubokou měl pravdu. Dnes existují technologie schopné určit s až neuvěřitelnou přesností zbraň, z níž byla daná kulka vystřelena, identifikovat botu podle stopy, určit, komu patří nalezený vlas, identifikovat typ vozu podle stopy autolaku na sloupu, určit svetr podle vlákna, které se z něj uvolnilo, osobu podle otisku prstu a tak dále. Pro každou z těchto stop existuje člověk, který se na daný typ důkazního materiálu specializuje, konkrétní znalec.

Soudního znalce ovšem nelze zaměňovat s kriminalistickým technikem. Oproti tomu, jak je to prezentováno v seriálech, se jedná o dvě rozdílná povolání, která někdy mohou být vykonávána stejnou osobou, nejedná se ovšem o pravidlo. Existují znalci všeho možného: specialisté na syntetická vlákna, zvířecí chlupy, rostlinná vlákna, žárovky automobilových světlometů, na autolaky, na dopravu, hoření, výpočetní techniku, balistiku, stopy obuvi, stopy po střelném prachu, stopy zeminy, toxikologii, otisky prstů, soudní lékařství a tak dále. V podstatě cokoliv, co vás napadne, i kdyby to znělo sebebizarněji, může být specializací nějakého soudního znalce. Dokonce jsem se setkal i se specialistou na deštníky. Tito lidé tvoří expertní složku kriminální policie, třebaže jen málo z nich jsou skutečně policisté.

Má vlastní specializace, tedy soudní lékařství, je součástí kriminalistiky a podílí se na identifikaci pachatele – svým způsobem přispívá k postupu vyšetřování tím, že odpovídá na dvě otázky: „Jaká byla příčina úmrtí oběti?“ a „Kdy k úmrtí došlo?“

V případě třetího principu jsem nenašel žádnou konkrétní význačnou osobnost, jež by byla jeho autorem, ale

shrnul bych jej takto: „Co je jednou ztraceno, je ztraceno navždy.“ Taková stopa je křehká věc. Vlas či vlákno může odlétnout pryč, otisk prstu či krev se setře. Právě za účelem ochrany důkazů existují technici a celý koncept místa činu.

V čem tedy seriály tak úplně neodpovídají pravdě?

Tak například hned v otázce oblečení. Nikdo na seriálovém místě činu na sobě nikdy nemá ochranný oděv, který je ovšem naprosto nezbytný pro to, aby nedošlo ke kontaminaci místa. Ve Francii i v Belgii by něco takové bylo porušením pracovních povinností. Zkrátka overaly, které nosí technici a které vypadají trochu jako pytle, nejsou příliš sexy, rozhodně ne pro filmaře.

Do seriálů se tu a tam vloudí další chyby, jedna absurdnější než druhá, zejména v očích odborníků, mezi něž patřím i já. Viděl jsem tak například krváčet dřevěnou protézu. Byla to tedy první dřevěná protéza na světě, v níž se utvořily cévy! Vzpomínám také na příběh, v němž tvar fraktury lebky naprosto dokonale odpovídal tvaru předmětu, jímž byla rána zasazena. Jako by po sobě nechal přímo otisk, což není možné. Jindy zase byl „napodoben“ rozklad těla v tekutině: namísto nafouklého těla byla ovšem nalezena mrtvola, které se odlupovala pokožka obličeje. Na závěr zmíním ještě mladou dívku, která byla utopena v nádobě se šampaňským; v ní byla nalezena kontaktní čočka, z níž byl získán vzorek DNA. To je ovšem zcela nemožné vzhledem k působení alkoholu na buňky a na DNA, které obsahují.

Tím to však nekončí. Když je nalezeno tělo, místa činu jsou vždy až příliš čistá, zvláště pokud se jedná o nějaký dům či byt. Jako by je snad někdo těsně před vraždou uklidil, aby zajistil, že veškeré stopy, které se zde najdou, budou s vraždou přímo souviset. Analogicky platí, že všechny nalezené

stopy samozřejmě souvisí výhradně s vraždou. Realita je však taková, že místa, na nichž zasahujeme, jsou obvykle až nepředstavitelně zaneřáděná. Překvapilo by vás, kolik lidí žije ve špíně! Rozhodně je dobré mít platnou tetanovku.

Před dvaceti lety byli znalci v seriálech odborníky v podstatě na všechno. V současnosti už to naštěstí tolik neplatí, dnes má každý svou oblast specializace. Tohle ode mě ještě párkrát uslyšíte, ale vždy tvrdím, že: „Trénink dělá mistra.“ Jinými slovy člověk dělá dobře jen to, co dělá často, i tak se ale může dopustit chyby.

Techniky užité v seriálech většinou skutečně existují. Jako například když se zviditelní otisk prstu pomocí odpařování kyanoakrylátu v jakémsi skleněném akváriu a následně se vyfotografuje a zanesení do digitální databáze. Takto doopravdy postupujeme v případech stop střední velikosti. Na druhou stranu je ovšem zarážející to nevídané množství úspěšných identifikací na základě otisků prstů. Jako bychom snad měli v databázi téměř každého, což ve Francii ani v Belgii rozhodně neplatí.

V seriálech se všechny případy vyřeší pomocí stop. Tato představa je v nás natolik silně zakořeněná, že některé poroty v USA odmítly obžalovaného odsoudit, neboť na místě činu nebyla nalezena jeho DNA. Žádná DNA, žádný pachatel. Problém tkví v tom, že realita nemusí nutně odpovídat fikci, a ne vždy tak na místě činu nějaké stopy nacházíme. Kdybychom tuto myšlenku dotáhli až do absurdity, pak bychom si mohli myslet, že beze stop se nemohl stát ani zločin.

Ještě zmíním, že seriály nám představují profesionály mnohdy pod vlivem emocí (nepochybně proto, aby nám postavy byly bližší). Jenže soudní znalec musí být neutrální, to je záruka kvality pro obě strany. A neutralita vyžaduje

zvládání emocí. To neznamená, že by člověk neměl cítit vůbec nic, ale emoce ho nesmí ovládnout, i když to není vždy jednoduché, zvlášť v případě pitev dětí!

Toto lze tedy shrnout tak, že na seriály se člověk musí dívat s tím, že ví, že se jedná o pouhou zábavu; ostatně žádné větší ambice ani nikdy neprojevily. Když jsme si toto vyjasnili, mohu vás konečně pozvat na místa činu. Teď už jste dobře připraveni, jak jste jistě pochopili...

The background of the entire page is a light gray grid. Overlaid on this grid are several fingerprints. In the upper left, there are two fingerprints, one labeled 'PRAVÍK 1' and the other 'PRAVÍK 2'. Below these, on the left side, are two more fingerprints, one labeled 'PRAVÍK 3' and the other 'PRAVÍK 4'. To the right of these, there are two more fingerprints, one labeled 'PRAVÍK 5' and the other 'PRAVÍK 6'. The fingerprints are arranged in a grid-like fashion, with some overlapping. The text 'Tělo jako svědek' is centered on the right side of the page.

Tělo jako svědek

Živý mrtvý

„Haló, doktore? Chtěl bych vás poprosit, jestli byste se nám nepodíval na jednoho zemřelého. Není tu nic podezřelého, ale byl bych rád, kdybyste se na něj pro jistotu mrkl.“

Stalo se to v době, kdy – tedy alespoň v oblasti Lutychu – byl soudní lékař vysílán, aby prohlédl všechny osoby zemřelé násilnou smrtí, tedy téměř ke všem vraždám a sebevraždám, ale rovněž také všechny osoby, které zemřely samy doma. Tento systém byl velmi efektivní, protože umožňoval odhalit vraždy, které by se jinak podařilo utajit. V současnosti je soudní lékař povolán pouze v případě, že se jedná o podezřelé úmrtí – tedy pouze pokud máme podezření na cizí zavinění. S tímto systémem však již nemáme šanci odhalit vraždy, které by mohly projít bez povšimnutí, což znamená, že existují případy vražd, které nikdy nebyly odhaleny.

Výhodou je, že pokud je člověk povolán státním zástupcem, může parkovat i na místech, kde je to běžně zakázáno – pokud tím samozřejmě neblokuje dopravu. Policisté jsou obvykle rádi, když dorazíme, protože to znamená konec dlouhého čekání, které nemají zájem prodlužovat.

Je pravda, že nám občas trvá, než se na místo dostaneme, neboť provoz ve městě je hustý a naše mise není tak naléhavá jako třeba u vozu záchranné služby. Před pár lety zkusili soudní lékaři požádat o možnost využít modrý majáček a sirénu, což bylo zamítnuto ministerstvem dopravy s vysvětlením, že ohledání těla není nikdy urgentní záležitostí. To je jistě pravda, ale kvůli tomu obvykle přijíždíme na místo tak pozdě.

Když vjíždím do ulice, v níž se zemřelý nachází, nikdy nemusím pátrat po čísle domu, stačí mi najít policejní vůz. Ten obvykle parkuje přímo před domem. Onen den jej nacházím před zhruba desetipatrovou budovou. Jakmile dorazím, spatřím poněkud nervózního policistu, který vypadá dost vyplašeně a vyhrkne na mě: „Pospěšte si, on žije.“ Má reakce je tak duchaplná a důvtipná, že se vejde do jednoho slova: „Cože?“ Policista opáčí: „Je naživu, čekám na sanitku, už jsou na cestě, pospěšte si.“

Abych byl nahoře rychleji, rozhodnu se jít po schodech a hned jak vyjdu do prvního poschodí, dojde mi, že nevím, do jakého patra mám jít. Co se dá dělat, jsem si jistý, že jakmile uvidím nějaké otevřené dveře, tak to bude ono. Skutečně: místo, které hledám, je garsonka ve druhém patře, kde leží na zemi muž a u něho jsou dva policisté. Pozdravím všechny přítomné a ptám se muže ležícího na zemi, kterému zde budeme říkat Bernard, co se stalo, že na té zemi skončil. Vysvětluje mi, že upadl a nedokázal se zvednout. Povídám si s Bernardem dál a snažím se zjistit, proč vůbec upadl. Ptám se ho, zda ho něco bolí, jak dlouho tu takto leží a zda se mu to už někdy stalo, že by takto upadl. Bernard mi odpovídá, že ho nic nebolí, že se mu to stalo poprvé od chvíle, kdy dostal totální endoprotézu kyčelního

kloubu, ale že neví, jak dlouho tu takto leží. Dovodím si, že si nejspíše endoprotézu vykloubil, což způsobilo ztrátu rovnováhy a pád.

Pod nohama se mi válí pošta, která dokládá, že ji nikdo nesebral již dva dny. Zatímco si prohlížím zbytek místnosti, všimnu si i dalších „ostatků“ roztroušených všude možné po zemi, jež jsou důkazem, že Bernard je náruživým konzumentem jedné známé značky levného piva.

Zatímco docházím k těmto závěrům, dorazí záchranáři, které dost zaskočí, že mě tu vidí. Nutno uznat, že obvykle přicházím až po nich. Sdělují jim své poznatky a upřesňuji, že Bernard zde musí takto ležet maximálně dva dny, což je důležitá informace, neboť je třeba předpokládat, že je podchlazený. Tedy že jeho tělesná teplota vlivem toho, že ležel na studených dlaždicích, klesla, a navíc, že by mu mohl hrozit takzvaný crush syndrom (neboli traumatická rabdomyolýza). To je stav, k němuž dochází, když má zejména kožní tkáň nedostatek kyslíku po příliš dlouhou dobu, protože do ní neproudí krev. K čemuž může dojít i ve chvíli, kdy někdo, podobně jako Bernard, zůstane ležet na zemi ve stejné poloze několik hodin.

Záchranáři jej odvezou a má mise skončila ještě dříve, než vůbec započala. Mimochodem Bernard bude žít ještě mnoho let. Jakmile ho odvezou, žádám policisty, aby mi popsali, co se stalo. Byli zavoláni k „osobě, která nereaguje na výzvy“. To je zaběhnutý termín užívaný, když nám přijde podezřelé, že se někdo neozývá, obzvlášť pokud se jedná o osobu, která žije sama, což byl i Bernardův případ. Během zásahu policisté vyrazili dveře a našli Bernarda, který nejevil známky života. Mluvili na něj, ale on neodpovídal. Následně v blízkosti těla objevili larvy hmyzu, což

považovali za důkaz toho, že již započal rozklad těla. Naprosto logický závěr. Informovali tedy zástupce státního zástupce*, který si mě vyžádal a poslal na místo.

Zatímco čekali na můj příjezd, snažili se zjistit mužovu identitu, což je nezbytný krok. Za tímto účelem hledali jeho doklady. Ty však naneštěstí neviděli nikde v místnosti, a jelikož měl Bernard na sobě oblek se sakem, domnívali se naprosto přirozeně, že se jeho peněženka musí nacházet ve vnitřní kapse, jako tomu u saka bývá. Bernard ležel na břiše, takže odvážnější z policistů strčil ruku mezi podlahu a Bernardovo tělo. Sáhl do vnitřní kapsy saka, nahmatal peněženku a začal ji vytahovat. Právě v té chvíli ho „mrtvý“ chytil za paži. Jen si představte, jak zaskočený a vyděšený ten policista musel být! Kdyby měl slabé srdce, klidně z toho mohl mít infarkt. Přesto však byla jejich úvaha správná. U těla se skutečně nacházely larvy much, ale jelikož Bernard nebyl mrtvý, nemohl se rozkládat. Jak tedy vysvětlit jejich přítomnost? Ve skutečnosti existují dva různé typy situací, kdy se larvy much mohou objevit.

Začněme ovšem pěkně od začátku. Hmyz, zejména mouchy, je přitahován pachem, který vydává mrtvola. V každé fázi rozkladu těla se uvolňuje trochu jiný pach, který přitahuje jiný druh hmyzu. Tento hmyz nazýváme buď „nekrofágové“, či „nekrofilní hmyz“ podle toho, zda se živí přímo mrtvolami, nebo naopak nekrofágním hmyzem. Dohromady tvoří takzvanou entomofaunu (či hmyzí faunu) mrtvých

* Pozn. překl.: Zástupce státního zástupce je v kontextu belgické justice přímo podřízený státnímu zástupci. Plní zejména funkci spojovacího článku mezi státním zástupcem a ostatními aktéry vyšetřování a napomáhá s jeho koordinací.

těl. Obor, který toto studuje, se nazývá soudně lékařská či forenzní entomologie.

Tento hmyz se na těle zemřelého objevuje již v prvních hodinách po smrti, což znamená, že ačkoliv my to necítíme, tělo velmi záhy začne vydávat pach, který hmyz láká. První, kteří k tělu dorazí, jsou vám jistě dobře známé mouchy: zelené, modré či černé. Odborně se nazývají následovně: černá moucha je *Musca domestica*, také známá jako moucha domácí; moucha zelená je *Lucilia sericata*, tedy česky bzučivka zelená; modrá moucha je *Calliphora vomitoria*, neboli poněkud překvapivě bzučivka rudohlavá; a rovněž modrá moucha *Calliphora vicina* je bzučivka obecná. Často přilétají z velké dálky, přeletí dokonce i desítky kilometrů, přitahované pachem, který vychází i z jen trochu pootevřeného okna. Ačkoliv v nás mohou mouchy vzbuzovat odpor, umožňují stanovit okamžik úmrtí s neuvěřitelnou přesností, jak také poznáme v jedné z následujících kapitol.

První mouchy jsou přitahovány rozkladem tkání, při němž se uvolňuje amoniak. Bernard se pomočil, takže mouchy přilákané pachem moči sem přilétly naklást vajíčka. Což vedlo policisty k domněnce, že Bernard je mrtvý a jeho tělo se již začalo rozkládat.

Mouchy jsou užitečné i v jiných směrech: některé jsou jedlé a zároveň velmi bohaté na proteiny, zatímco jiné dokážou výborně vyčistit rány. Jejich larvy totiž konzumují výhradně odumřelou, tedy nekrotickou tkáň. Díky tomu jsou schopné ránu vyčistit, i když je infikovaná.

O tom jsem se také mohl přesvědčit jednoho krásného letního dne. Byl jsem zavolán k jednomu zvláštnímu případu muže žijícího společně se svou dvaaosmdesátiletou manželkou, která údajně zemřela ve spánku. Což zjišťuje

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Tělo jako svědek.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.